

ความต้องการและแนวทางการพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียน**โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่****การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1*****THE NEEDS AND APPROACHES TO THE DEVELOPMENT OF
VOCATIONAL SKILLS OF STUDENTS IN EDUCATION EXPANSION
SCHOOLS, UNDER THE PHETCHABUN ELEMENTARY EDUCATION
SERVICE AREA OFFICE 1*****พลวัฒน์ กัลยาประสิทธิ์ ******สธิพร เชาวน์ชัย*******ฉลอม ชาตรูประชีวิน******

(วันที่รับบทความ: 4 สิงหาคม 2566; วันที่แก้ไขบทความ: 8 ธันวาคม 2566; วันที่ตอบรับบทความ: 17 ธันวาคม 2566)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความต้องการและแนวทางการพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าฝ่ายวิชาการ และครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จำนวน 102 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา การบริหารหลักสูตรและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา จำนวน 5 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เก็บข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1) ความต้องการพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ทักษะภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านทักษะการแก้ปัญหาและความสามารถในการปรับตัว 2) แนวทางการพัฒนาทักษะอาชีพ สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่า สถานศึกษามีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความยืดหยุ่น มีกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้มีการฝึกปฏิบัติจริง มีการบูรณาการจากทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมทักษะอาชีพในโรงเรียน

คำสำคัญ: ความต้องการพัฒนา, แนวทางการพัฒนา, ทักษะอาชีพของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

* บทความวิจัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

** นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร Email: phonlawadk64@nu.ac.th

*** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร Email: sathiraporn@nu.ac.th

**** รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร Email: chalongc@nu.ac.th

THE NEEDS AND APPROACHES TO THE DEVELOPMENT OF VOCATIONAL SKILLS OF STUDENTS IN EDUCATION EXPANSION SCHOOLS, UNDER THE PHETCHABUN ELEMENTARY EDUCATION SERVICE AREA OFFICE 1*

PHONLAWAD KANLAYARPRASIT**

SATHIRAPORN CHAOWACHAI***

CHALONG CHATRUPRACHEWIN****

(Received: August 4, 2023; Revised: December 8, 2023; Accepted: December 17, 2023)

ABSTRACT

The objectives of this research were to study the needs for vocational skills of students of education expansion schools under the Phetchabun Primary Education Service Area Office 1 and develop a set of guidelines for teachers. The 102 participants were heads of academic affairs and heads of career learning groups of the schools. The data were collected by using a questionnaire and analyzed by mean and standard deviation. The qualitative data were collected by using an interview with 5 experts in educational administration, curriculum management and school curriculum development, selected by purposive sampling. The data were analyzed by content analysis. The results showed that their overall needs were at the highest level, with the highest mean on skills on leadership and responsibility, and the lowest mean was on problem-solving and adaptability skills. As for the guidelines, schools should make their curriculum more flexible emphasizing the learning process that students have practical practice and the integration of all sectors involved in promoting vocational skills in schools.

Keywords: Need to develop, Guidelines to develop, vocational skills, opportunity expansion school.

* Research article, Faculty of Education, Naresuan University

** The PhD Student Department of Educational Administration, Faculty of Education, Naresuan University Email: phonlawadk64@nu.ac.th

*** Assistant Professor, Department of Educational Administration, Faculty of Education, Naresuan University Email: sathirapornc@nu.ac.th

**** Associate Professor, Department of Educational Administration, Faculty of Education, Naresuan University Email: chalongc@nu.ac.th

บทนำ

ในยุคศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลงในระบบการจัดการศึกษาทั้งทางบริบทและสภาพแวดล้อมอย่างรวดเร็ว เป็นยุคที่มีการแข่งขันสูง ดังนั้นการเตรียมความพร้อมของผู้เรียนให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทุกด้านให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงจึงเป็นเรื่องที่สำคัญและจำเป็น การศึกษาจึงเป็นรากฐานของการพัฒนาคนในทุกๆ ด้าน ทั้งนี้ จากพระบรมราโชบายด้านการศึกษาในสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชการที่ 10 ที่ทรงพระราชทานแก่ผู้เรียน 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) การมีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง ต้องมีความรู้ความเข้าใจที่มีต่อชาติบ้านเมือง ยึดมั่นในศาสนา มั่นคงในสถาบันพระมหากษัตริย์ และมีความเอื้ออาทรต่อครอบครัวและชุมชนของตน 2) การมีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง ให้รู้จักแยกแยะสิ่งที่ผิด ที่ถูก สิ่งชั่ว สิ่งดี เพื่อปฏิบัติแต่สิ่งที่ดีงาม ปฏิเสธสิ่งที่ผิดที่ชั่ว เพื่อสร้างคนดีให้แก่บ้านเมือง มีคุณธรรม 3) การมีงานทำ มีอาชีพ และการเป็นพลเมืองดี ต้องให้เด็กรักงาน สู้งาน ทำงานจนสำเร็จ อบรมให้เรียนรู้การทำงาน ให้สามารถเลี้ยงตัวและเลี้ยงครอบครัวได้ 4) เป็นพลเมืองดี การเป็นพลเมืองดีเป็นหน้าที่ของทุกคน มีน้ำใจ มีความเอื้ออาทร (Ministry of Education, 2018) ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 มาตรา 7 ที่ให้นักเรียนมีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง และมาตรา 23 ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของ แต่ละระดับในเรื่องความรู้ ทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข (Office of High School Administration, 2017) ทักษะอาชีพ (Career Skills) เป็นทักษะหนึ่งที่มีความสำคัญในการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 เป็นความสามารถในการนำเอากระบวนการต่างๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ปรับตัวอยู่ในภาวะการแข่งขันสูงในโลกปัจจุบันได้ทุกสถานการณ์อย่างมีคุณธรรมนำชีวิต จำเป็นต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง โดยต้องจัดการศึกษาให้ทันกับสถานการณ์โลกที่เต็มไปด้วยความรู้และข้อมูลที่เพิ่มขึ้น รวมทั้งต้องวางแผนการผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศให้ก้าวทันต่อกระแสอาชีพในปัจจุบันและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้เรียนให้มีทักษะอาชีพ สำหรับการออกไปดำรงชีวิตในโลกในศตวรรษที่ 21 (Panich, 2012)

การจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนทุกระดับให้มีทักษะและศักยภาพ สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน การส่งเสริมทักษะอาชีพช่วยให้นักเรียนสามารถก้าวสู่โลกการทำงาน หรือการศึกษาต่ออย่างมีคุณภาพ เนื่องจากเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีโอกาสฝึกทักษะและประสบการณ์ในอาชีพต่างๆ สามารถค้นพบความสนใจและความถนัดของตนเอง ซึ่งสถานศึกษาสามารถดำเนินการได้อย่างหลากหลายตามความเหมาะสมและบริบทของสถานศึกษา โดยร่วมมือกับองค์กรหน่วยงานสถานประกอบการ สังคม ชุมชน หรือ สถาบันทางการศึกษาด้านอาชีพร่วมกันพิจารณานำอาชีพมาจัดเป็นหลักสูตรสถานศึกษา รายวิชาเพิ่มเติม รวมถึงการให้นักเรียนได้สร้างเสริมประสบการณ์

อาชีพและการถอดประสบการณ์อาชีพ และเชื่อมโยงการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาอย่างมีเป้าหมาย หรือกรณีที่ไม่มีประสงค์จะศึกษาต่อก็สามารถพัฒนาทักษะอาชีพที่ตกผลึกในตัวนักเรียนไปประยุกต์ใช้ในการประกอบสัมมาอาชีพเลี้ยงตนเองได้ต่อไปในอนาคต

จากความสำคัญของทักษะอาชีพข้างต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1 ได้ประกาศนโยบายและจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 โดยจัดการศึกษาให้ผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานได้เข้าถึงโอกาส ความเสมอภาคและได้รับการพัฒนาให้มีสมรรถนะสำหรับการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพในอนาคต ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ และจัดหาทางเลือกในการเข้าถึงการเรียนรู้การฝึกอาชีพ ให้นักเรียนมีแรงจูงใจสู่อาชีพ ได้รับการศึกษาความรู้ทักษะ ที่เหมาะสมเพื่อการมีงานทำในอนาคต เป็นกำลังคนที่สำคัญในการพัฒนาประเทศชาติ (Phetchabun Elementary Education Service Area Office 1, 2023)

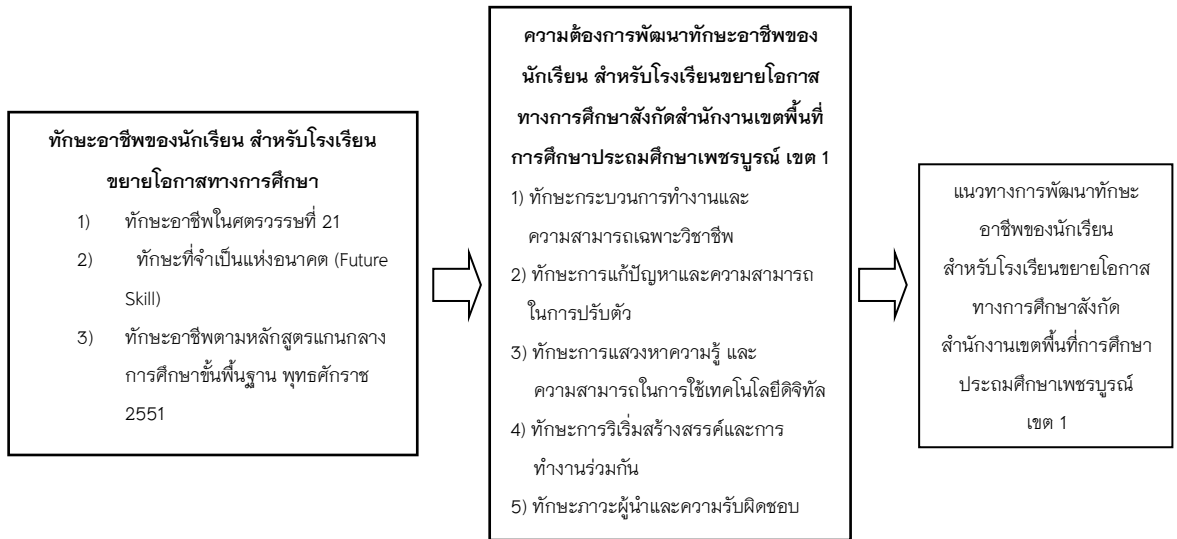
ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความต้องการและแนวทางการพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1 เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของนักเรียน ตลอดจนปรับเปลี่ยนทัศนคติให้ตระหนักในคุณค่าของอาชีพ และทิศทางการพัฒนาตนเพื่อพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในวันข้างหน้าต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ยึดกรอบแนวคิดทักษะอาชีพของนักเรียนตามแนวคิดของ ชัยวัฒน์สุทธิรัตน์ (Suttirat, C., 2021); กัญญาณัฐ ปูนา (Poona, K., 2019); สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย (Office of High School Administration., 2017); สำนักงานจังหวัดสมุทรสาคร (Samut Sakhon Provincial Office., 2017); อัศวเดช นีละโยธิน (Neelayothin, A., 2016); ชนัดดา เทียนฤกษ์ (Thienruek, C., 2015); วิภาวี ศิริลักษณ์ (Sirilak, V., 2014); อนุชา โสมาบุตร (Somabutr, A., 2013); วิจารย์ พานิข (Panich, V., 2012); กระทรวงศึกษาธิการ (Ministry of Education., 2008) มาสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ภาพที่1: กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาความต้องการพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าฝ่ายวิชาการ และครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1 จำนวน 138 คน จาก 46 โรงเรียน ในปีการศึกษา 2565

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าฝ่ายวิชาการ และครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1 จำนวน 102 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามความต้องการพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียน สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1 ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

2.2 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา และสังเคราะห์ทักษะอาชีพออกเป็น 5 ทักษะ ได้แก่ 1) ทักษะกระบวนการทำงานและความสามารถเฉพาะวิชาชีพ 2) ทักษะการแก้ปัญหาและความสามารถในการปรับตัว 3) ทักษะการแสวงหาความรู้ และความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล 4) ทักษะการริเริ่มสร้างสรรค์และการทำงานร่วมกัน 5) ทักษะภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ นำทักษะอาชีพเสนออาจารย์ที่ปรึกษาและนำทักษะอาชีพที่ผ่านการพิจารณา สร้างแบบสอบถามความต้องการพัฒนาทักษะอาชีพตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ได้ค่าความตรงเชิงเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.60–1.00 และนำไปทดลองใช้ พบว่าค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.80

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมกับแบบสอบถาม ในรูปแบบออนไลน์ผ่านทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์รวมทั้งสิ้น จำนวน 102 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามตอบกลับคืนมาและข้อมูลสมบูรณ์ จำนวน 98 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 96.07

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1 ด้วยค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แปลความหมายความต้องการพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1 ตามเกณฑ์ SRISA – ARD (2017) ระบุดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีความต้องการพัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีความต้องการพัฒนาอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีความต้องการพัฒนาอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีความต้องการพัฒนาอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีความต้องการพัฒนาอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะอาชีพ สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษา การบริหารหลักสูตรและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มีความรู้ความสามารถที่เชี่ยวชาญทางการบริหารสถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนงานอาชีพ โดยการเลือกแบบเจาะจง 5 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาทักษะอาชีพ สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1 เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structure Interview)

2.2 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำข้อมูลจากการศึกษาความต้องการพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1 ที่ได้จากการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 มากำหนดประเด็นในการสัมภาษณ์ นำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา และจัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์ที่สมบูรณ์และเตรียมนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยติดต่อกับผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้สัมภาษณ์เป็นรายบุคคล นัดวัน เวลาและสถานที่ ตลอดจนติดต่อกับผู้กำหนดการสัมภาษณ์ ประเด็นในการสัมภาษณ์ให้ทราบล่วงหน้า

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาจัดกระทำข้อมูล วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล เป็นความเรียงแบบพรรณนา แล้วสรุปประเด็นเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาความต้องการพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียน สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1

ตารางที่ 1 : ความต้องการพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียน สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1 ในภาพรวม

ข้อ	ความต้องการพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียน สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา	$\bar{X}$	S.D	ระดับ	อันดับ
1	ทักษะกระบวนการทำงานและความสามารถเฉพาะวิชาชีพ	4.43	0.36	มากที่สุด	2
2	ทักษะการแก้ปัญหาและความสามารถในการปรับตัว	4.34	0.47	มากที่สุด	5

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ข้อ	ความต้องการพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียน สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา	$\bar{X}$	S.D	ระดับ	อันดับ
3	ทักษะการแสวงหาความรู้ และความสามารถใน การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล	4.36	0.49	มากที่สุด	4
4	ทักษะการริเริ่มสร้างสรรค์และการทำงานร่วมกัน	4.41	0.45	มากที่สุด	3
5	ทักษะภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ	4.65	0.31	มากที่สุด	1
รวม		4.44	0.35	มากที่สุด	-

จากตารางที่ 1 พบว่า ความต้องการพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียน สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1 พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.44) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีความต้องการ สูงสุด ได้แก่ ทักษะภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.65) รองลงมาคือ ด้านทักษะกระบวนการทำงานและความสามารถเฉพาะวิชาชีพ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.43) ด้านทักษะการริเริ่มสร้างสรรค์และการทำงานร่วมกัน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.41) ด้านทักษะการแสวงหาความรู้และความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.36) และด้านที่ น้อยที่สุด ได้แก่ ทักษะการแก้ปัญหาและความสามารถในการปรับตัวอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.34)

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียน สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1

ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน มีแนวทางการพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียน สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1 ดังนี้

2.1 ด้านทักษะภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ พบว่า สถานศึกษาควรจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนมีการปฏิบัติจริง จัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ มีการเชิญวิทยากรภายนอกมาสอนให้ความรู้แก่นักเรียน จัดการเรียนให้นักเรียนได้มีโอกาสเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะอาชีพที่หลากหลายโดยเน้นกระบวนการความเป็นผู้นำในการทำงานกับผู้อื่น การวางแผนในการทำงานสามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายเสร็จตามเวลาที่กำหนด

2.2 ด้านทักษะกระบวนการทำงานและความสามารถเฉพาะวิชาชีพ พบว่า สถานศึกษาควรจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนรู้จักตนเอง รู้คุณค่าของอาชีพที่มีต่อการดำรงชีวิตโดยจัดกิจกรรมแนะแนวตามหลักสูตรให้รู้จักตนเอง รู้จักอาชีพ การจัดชุมนุมหรือกลุ่มหารายได้ในโรงเรียน การร่วมมือกับ

สถานประกอบการเพื่อฝึกทักษะพื้นฐานของอาชีพที่นักเรียนสนใจ จัดหาที่ปรึกษาหรือผู้รู้ให้แก่นักเรียน เริ่มทำธุรกิจหรือบริการของตน

2.3 ด้านทักษะการริเริ่มสร้างสรรค์และการทำงานร่วมกัน พบว่า สถานศึกษาดูแลจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้เรียนจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เน้นการปฏิบัติจริงทำให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ในการเรียนรู้ สามารถคิดค้นนวัตกรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานอาชีพที่ตนเองสนใจ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถสร้างผลงานใหม่ๆ โดยใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการทำงาน จัดการศึกษาโดยประสานงานกับหน่วยงานอื่นเพื่อเข้ามามีส่วนร่วม ในทางวิชาการเพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพโดยเน้นให้ผู้เรียนสามารถทำงานร่วมกันเป็นทีมและทำงานร่วมกับผู้อื่นที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย

2.4 ด้านทักษะการแสวงหาความรู้และความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล พบว่า สถานศึกษาดูแลจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยครูผู้สอนต้องออกแบบการจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนเรียนรู้ ได้อย่างมีความหมายและยั่งยืน มีความมุ่งมั่นหาความรู้และพัฒนาตนเองด้วยวิธีการที่หลากหลาย สามารถกำหนดเป้าหมายของการเรียนรู้ของตนเองได้อย่างเหมาะสม ครูผู้สอนจะต้องวิเคราะห์ตัวชี้วัด วิเคราะห์เนื้อหาในรายวิชาที่รับผิดชอบ เนื้อหาใดที่ควรนำมาเชื่อมโยงให้เกิดความรู้ เช่น ความสามารถในการหาความรู้ ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อนำไปสู่การส่งเสริมทักษะการปฏิบัติงานทักษะอาชีพของนักเรียน

2.5 ด้านทักษะการแก้ปัญหาและความสามารถในการปรับตัว พบว่า สถานศึกษาดูแลมุ่งพัฒนาผู้เรียนในทุกด้าน ทั้งความรู้ ทักษะอารมณ์ให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของตนเอง โดยส่งเสริมการออกแบบการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้รับโอกาสหรือประสบการณ์ในการที่จะแก้ปัญหา โดยการกำหนดบทบาทและจัดประสบการณ์ ให้นักเรียนเผชิญหน้าด้านต่าง ๆ เพื่อฝึกการปรับตัวและการมอบหมายงาน ให้นักเรียนได้มีการทำงานเพื่อรู้จักการแก้ปัญหาต่าง ๆ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาความต้องการและแนวทางการพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1 สามารถอภิปรายผลตามจุดมุ่งหมายของการวิจัย ได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาความต้องการพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1 ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้ จากผลการศึกษาความต้องการพัฒนาทักษะอาชีพ ในภาพรวม ด้านที่มีความต้องการพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียน สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 1 สูงสุด ได้แก่ ด้านทักษะภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ ซึ่งเป็นทักษะที่มีความสำคัญในการประกอบอาชีพ เป็นความสามารถของบุคคลในการปรับเปลี่ยนความคิด ทศนคติ หรือพฤติกรรมให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม และทำงานได้อย่างหลากหลายตามโอกาสและสถานการณ์

โดยมีความสามารถในการกำหนดเป้าหมาย จัดลำดับความสำคัญ วางแผนและดำเนินการ เพื่อให้งานสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นทักษะความเป็นต้นแบบและเป็นผู้นำคนอื่น ใช้ทักษะการแก้ไขปัญหาระหว่างบุคคลได้ เพื่อนำพาองค์การก้าวบรรลุจุดมุ่งหมาย เป็นตัวกลางหรือผู้ประสานงานที่มีประสิทธิภาพ สามารถชี้แนะและนำพาองค์การก้าวสู่ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ ยอมรับความสามารถของคณะทำงานหรือผู้ร่วมงานที่มีความแตกต่างกัน เป็นแบบอย่างในพฤติกรรมที่พึงประสงค์ผู้อื่นยอมรับ สอดคล้องกับการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพในการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ปรากฏในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 สาระที่ 4 ของกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี คือ สาระการอาชีพ เริ่มต้นจัดให้กับนักเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นต้นไป เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับอาชีพในชุมชนของตน และสามารถสำรวจความสนใจ ความสามารถและทักษะอาชีพของตน และเมื่อเข้าสู่ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จึงเริ่มเรียนรู้สาระเกี่ยวกับแนวทางการเลือกอาชีพ และการสร้างเจตคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพ รวมทั้งได้ฝึกทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพโดยทั่วไป เช่น ทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกัน ทักษะการแสวงหาความรู้ และทักษะการจัดการ เมื่อเข้าสู่ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เริ่มฝึกทักษะการหางานจากแหล่งต่างๆ และพร้อมฝึกทักษะอาชีพให้มีประสบการณ์อาชีพที่ถนัดและสนใจและมีคุณลักษณะที่ดีต่ออาชีพ สอดคล้องกับ ปนัดดา นกแก้ว (Nokkaew, P., 2021) ได้ทำการวิจัยเรื่องทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดสมุทรปราการ ทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ด้านความเป็นผู้นำและความรับผิดชอบ จากการสัมภาษณ์ พบว่าจากคำถามเมื่อพบปัญหาในการทำงานฉันสามารถหาแนวทางแก้ไขได้มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด จากประเด็นการสัมภาษณ์พบว่า นักเรียนระดับนี้ยังขาดความเป็นผู้นำที่ดีควรมุ่งพัฒนาผู้เรียนในทุกด้านทั้งความรู้ทักษะ อารมณ์ให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อตนเองเห็นคุณค่าในตนเองและรู้จักแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ ควรส่งเสริมด้านการมีคุณธรรม ยอมรับฟังความคิดเห็นผู้อื่นเป็นพื้นฐานของผู้นำและความรับผิดชอบ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุพยง วุ่นวงศ์ (Woonwong, Y., 2017) ได้ทำการวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตและทักษะอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า 1. ทักษะชีวิตและทักษะอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษา มี 10 ทักษะ ได้แก่ การตัดสินใจและแก้ปัญหา การคิดสร้างสรรค์และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การสื่อสารและมนุษยสัมพันธ์ การรู้จักตนเองและการเข้าใจผู้อื่น การควบคุมอารมณ์และการเอาชนะความกดดัน ความยืดหยุ่น และความสามารถในการปรับตัว การริเริ่มและการขึ้นนำตนเอง ทักษะด้านสังคมและทักษะข้ามวัฒนธรรม การมีผลงานและความรับผิดชอบ ภาวะผู้นำและหน้าที่รับผิดชอบ โดยทักษะการตัดสินใจและการแก้ปัญหากับการริเริ่มและการขึ้นนำตนเองมีความสัมพันธ์กันมากที่สุด 2. กลยุทธ์มี 3 กลยุทธ์หลัก คือ 1) การเสริมสร้างความตระหนักรู้การพัฒนาทักษะการตัดสินใจและแก้ปัญหา ทักษะการริเริ่มและการขึ้นนำตนเองของนักเรียน 2) การเสริมสร้างและพัฒนารายอมรับความเข้าใจในการพัฒนาทักษะชีวิตและทักษะอาชีพของนักเรียน และ 3) การพัฒนาพฤติกรรม การพัฒนาการตัดสินใจและแก้ปัญหา การริเริ่มและการขึ้นนำตนเองของนักเรียน

2. แนวทางการพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนสำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 1 พบว่า ด้านทักษะภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้แนวทางการพัฒนาทักษะอาชีพไว้ดังนี้ สถานศึกษาดูแลจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนมีการปฏิบัติจริง จัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ มีการเชิญวิทยากรภายนอกมาสอนให้ความรู้แก่นักเรียน จัดการเรียนให้นักเรียนได้มีโอกาสเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะอาชีพที่หลากหลาย โดยเน้นกระบวนการความเป็นผู้นำในการทำงานกับผู้อื่น การวางแผนในการทำงานสามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายเสร็จตามเวลาที่กำหนด มีการบูรณาการจากทุกภาคส่วนทั้งหน่วยงานของรัฐและเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมทักษะอาชีพในโรงเรียน ครูและบุคลากรต้องมีการพัฒนาตนเอง เพื่อให้เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาทักษะอาชีพนักเรียนให้ได้รับการพัฒนาทักษะอาชีพที่หลากหลาย เนื่องจากการส่งเสริมทักษะอาชีพของนักเรียนเป็นหน้าที่ของสถานศึกษา เป็นการพัฒนาศักยภาพในด้านบุคคลเพื่อให้เกิดทักษะอาชีพ สามารถวิเคราะห์ตนเองเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในการศึกษา เตรียมพร้อมตนเองเพื่อเข้าสู่อาชีพในอนาคต ผู้เรียนมีเป้าหมายในชีวิต เกิดการเรียนรู้และความสามารถในการประกอบอาชีพ และเป็นเส้นทางแห่งความก้าวหน้าในอาชีพ รู้และเข้าใจตนเอง ในด้านความถนัดความสนใจ สอดคล้องกับ กระทรวงศึกษาธิการ (Ministry of Education., 2017) กล่าวไว้ว่า สถานศึกษาและครูต้องให้ความสำคัญกับการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ที่จะช่วยส่งเสริมและเพิ่มโอกาสให้ผู้เรียน ส่วนสำคัญของการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ จะต้องมีส่วนประกอบของกิจกรรมการตระหนักรู้ในตนเอง กิจกรรมตระหนักรู้การทำงาน เรียนรู้การตัดสินใจ เรียนรู้การเปลี่ยนแปลง การสร้างแรงจูงใจ ความตระหนักคุณค่าและความสำคัญของการประกอบอาชีพ การสร้างความเข้าใจในอาชีพ เปิดโอกาสให้นักเรียนค้นพบตนเอง สามารถตัดสินใจวางแผนการศึกษาเพื่อเข้าสู่อาชีพ หรือออกไปประกอบอาชีพในอนาคต สอดคล้องกับงานวิจัยของ สายเพ็ญ บุญทองแก้ว (Bunthongkaew, S., 2020) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ผลการศึกษาพบว่าแนวทางการบริหารด้านวิชาการ มีการพัฒนาหลักสูตรให้มีความยืดหยุ่นและสอดคล้องกับบริบทในพื้นที่ อาชีพในท้องถิ่น และความเปลี่ยนแปลงของสังคม เปิดโอกาสให้หน่วยงานภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมทักษะอาชีพนักเรียน ครูได้รับการพัฒนาความรู้ด้านอาชีพที่หลากหลาย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. สถานศึกษาดูแลจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะภาวะผู้นำและความรับผิดชอบให้ตอบสนองความต้องการของนักเรียนและชุมชน โดยเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการส่งเสริมทักษะอาชีพในโรงเรียน

2. ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากร ต้องมีการพัฒนาตนเอง เพื่อให้เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาทักษะอาชีพนักเรียน มีความตระหนักและความมุ่งมั่นในการพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนอย่างแท้จริง

3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1 ในการบริหารจัดการสนับสนุนการจัดการศึกษาของสถานศึกษาต้องคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยส่งเสริมและอำนวยความสะดวกให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้เต็มความสามารถ และให้นักเรียนได้รับการพัฒนาด้านทักษะอาชีพอย่างเต็มศักยภาพ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เพื่อหาแนวทางให้เกิดการพัฒนาทักษะอาชีพ

2. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรการส่งเสริมทักษะอาชีพสอดคล้องกับสภาพบริบทของโรงเรียน เพื่อสถานศึกษา ครู นักเรียนจะได้นำไปใช้ในการประกอบอาชีพให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชนและท้องถิ่น

References

SRISA – ARD, B. (2017). *Preliminary Research* (10th ed.). Bangkok: Sureewiyasan .

Bunthongkaew, S. (2020). *Development of school management model to develop vocational skills for students In schools under Surat Thani Elementary Education Area Office District 2* .[Master of Education Program in Education Administration]. Suratthani Rajabhat University.

Ministry of Education. (2008). *Core Basic Education Program B.E. 2551*. Bangkok: Parcel Delivery Organization Printing House.

Ministry of Education. (2018). *Guidelines for enhancing skills and enhancing professional Experience for students*. Bangkok: Office of Academic Affairs and Educational Standards.

Nokkaew, P. (2021). *Life and Career Skills in the 21st Century of Junior High School Students Grade 9 in Samut Prakan Province*. [Master of Education Program in Education Administration]. Rajamangala University of Technology Thanyaburi.

Neelayothin, A. (2016). *Indicators of student skills in the 21 century for basic education: development Structural relationship models*. [Doctor of Education Program in Education Administration]. Mahamakut Buddhist University.

Office of High School Administration (2017). *Propulsion Thai Secondary Education 4.0 for Employment in the 21 Century*. Bangkok: Cooperative Assembly of Thailand.

- Panich, V. (2012). *How to Build Learning for Students in the 21 Century*. Bangkok: Sodsri-Saritwong Foundation.
- Poona, K. (2019). Policy proposals on education management to enhance vocational skills for Secondary school students in Chiang Rai Special Educational Opportunity Extension School. *Journal Graduate Studies, Chiang Rai Rajabhat University*, 9(1), 135–148.
- Phetchabun Elementary Education Service Area Office 1. (2023). *Annual Action Plan 2023* Phetchabun: Policy and Planning Group of the Phetchabun Elementary Education Service Office 1.
- Samut Sakhon Provincial Office. (2017). *Samut Sakhon Province Briefing*. Samut Sakhon: Samut Sakhon Provincial Office.
- Sirilak, V. (2014). *Development of indicators of student skills in the 21 century*. [Master of Education Program in Educational Research and Evaluation]. Naresuan University.